

ระเบียบกรมปศุสัตว์
ว่าด้วยการควบคุมโรคแซลมอนเนลลาสำหรับสัตว์ปีก
พ.ศ. ๒๕๕๓

ด้วยโรคแซลมอนเนลลา (Salmonellosis) เป็นโรคที่ติดต่อระหว่างสัตว์และคน และเป็นโรคระบาดสัตว์ ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๔๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๒ จึงจำเป็นต้องกำหนดวิธีการปฏิบัติงานในการควบคุมโรคแซลมอนเนลลา ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ อธิบดีกรมปศุสัตว์จึงออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการควบคุมโรคแซลมอนเนลลาสำหรับสัตว์ปีก พ.ศ. ๒๕๕๒ ลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๒

ข้อ ๒ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการควบคุมโรคแซลมอนเนลลาสำหรับสัตว์ปีก พ.ศ. ๒๕๕๓”

ข้อ ๓ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๔ ให้อธิบดีกรมปศุสัตว์เป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้

ข้อ ๕ ในระเบียบนี้

“สัตว์ปีก” หมายความว่า นก ไก่ เป็ด ห่าน ที่เลี้ยงเพื่อการค้า

“สัตว์ปีกพันธุ์” หมายความว่า สัตว์ปีกที่เลี้ยงเพื่อการผลิตไข่สำหรับฟักเป็นตัว รวมถึงพ่อแม่ และปู่ย่าพันธุ์

“สัตว์ปีกไข่” หมายความว่า สัตว์ปีกที่เลี้ยงเพื่อการผลิตไข่ที่ไม่ได้ใช้สำหรับนำไปฟักเป็นตัว

“สัตว์ปีกเนื้อ” หมายความว่า สัตว์ปีกที่เลี้ยงเพื่อการผลิตเนื้อสำหรับใช้ในการบริโภค

“ไข่ฟัก” หมายความว่า ไข่สัตว์ปีกสำหรับใช้ทำพันธุ์

“มูลสัตว์ปีก” หมายความว่า มูลหรือสิ่งขับถ่ายจากสัตว์ปีก มักมีลักษณะเป็นของแข็ง และของเหลวปนกันมีสีเหลืองหรือเขียวปนขาว

“เชื้อแซลโมเนลลา” หมายความว่า เชื้อแบคทีเรียกลุ่มแซลโมเนลลา (*Salmonella* spp.) ซึ่งในที่นี้จะให้ความสำคัญต่อเชื้อ *Salmonella* Enteritidis (SE) *Salmonella* Typhimurium (ST) *Salmonella* Hadar *Salmonella* Infantis *Salmonella* Virchow หรือตามที่อธิบดีกรมปศุสัตว์ กำหนด

“โรคแซลโมเนลลา” หมายความว่า โรคที่มีสาเหตุเกิดจากเชื้อแซลโมเนลลา

“การทำลายสัตว์ปีก” หมายความว่า การทำลายสัตว์ตามระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการทำลายสัตว์ ที่เป็นโรคระบาด และการทำลายสัตว์หรือซากสัตว์ที่เป็นพาหะของโรคระบาด พ.ศ. ๒๕๔๗

“ตัวอย่าง” หมายความว่า ส่วนของสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ต้องการให้เป็นสิ่งแทนของทั้งหมดเพื่อส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ

“การสุ่มเก็บตัวอย่าง” หมายความว่า การเก็บตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มทางสถิติ

“ผู้ประกอบการ” หมายความว่า ผู้ผลิตสัตว์ปีกพันธุ์ สัตว์ปีกไข่ สัตว์ปีกเนื้อ ผู้ผลิตไข่ฟัก และผู้ประกอบการธุรกิจโรงฟักไข่

“เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์” หมายความว่า สัตวแพทย์หรือสารวัตรตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๔๙ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๒

ข้อ ๖ ในกรณีที่เป็นการผลิตเพื่อการส่งออกและประเทศผู้นำเข้ามีข้อกำหนดในเรื่อง การควบคุมโรคแซลโมเนลลาสำหรับสัตว์ปีกแตกต่างจากระเบียบนี้ ก็ให้ดำเนินการตามข้อกำหนด ของประเทศผู้นำเข้า

หมวด ๑

การเก็บตัวอย่าง

ข้อ ๗ ผู้ประกอบการให้ดำเนินการเก็บตัวอย่าง ดังนี้

(๑) สัตว์ปีกพันธุ์

ก. การเก็บที่ฟาร์มสัตว์ปีกพันธุ์ เริ่มตั้งแต่ ๑ วัน ๔ สัปดาห์ และ ๒ สัปดาห์ก่อนไข่ ชนิดตัวอย่างที่เก็บ ได้แก่ มูลสัตว์ปีก boot swab, boot swab และ dust sample, drag swab

ข. การเก็บที่สถานที่ฟักไข่ ชนิดตัวอย่าง ได้แก่ swab ถาดตู้เกิด กระจาดรองถาดตู้เกิด (hatcher basket liner) หรือเปลือกไข่

ค. ความถี่ในการเก็บตัวอย่าง เก็บทุก ๆ ๒ สัปดาห์

ง. การเก็บตัวอย่างสามารถเลือกเก็บตามข้อ ๕ (๑) ก. หรือ ข. อย่างใดอย่างหนึ่ง

(๒) สัตว์ปีกไข่

ก. การเก็บที่ฟาร์มสัตว์ปีกไข่ ชนิดตัวอย่างที่เก็บ ได้แก่ มูลสัตว์ปีก boot swab, drag swab หรือ cloacal swab

ข. ความถี่ในการเก็บตัวอย่าง เก็บทุก ๆ ๑๕ สัปดาห์ เริ่มเก็บเมื่ออายุ ๒๔ สัปดาห์ หรือก่อนหลังไม่เกิน ๒ สัปดาห์

(๓) สัตว์ปีกเนื้อ

ก. การเก็บที่ฟาร์มสัตว์ปีกเนื้อ ชนิดตัวอย่าง ได้แก่ มูลสัตว์ปีก boot swab, boot swab และ dust sample, drag swab หรือ cloacal swab ทุกโรงเรือน

ข. เก็บตัวอย่างภายใน ๓ สัปดาห์ ก่อนส่งโรงฆ่า

ข้อ ๘ เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ให้ดำเนินการเก็บตัวอย่าง ดังนี้

(๑) สัตว์ปีกพันธุ์

(๑.๑) กรณีผู้ประกอบการสุ่มเก็บตัวอย่างที่สถานที่ฟักไข่

ก. เก็บตัวอย่างที่สถานที่ฟักไข่ เก็บทุก ๆ ๑๖ สัปดาห์ และ

ข. เก็บตัวอย่างที่ฟาร์มสัตว์ปีกพันธุ์ ครั้งแรกประมาณ ๔ สัปดาห์ก่อนไข่ และครั้งที่สองประมาณ ๘ สัปดาห์ก่อนปลดสัตว์ปีกพันธุ์

ค. ถ้าตัวอย่างที่เก็บจากสถานที่ฟักไข่ พบเชื้อแซลโมเนลลา ให้เก็บตัวอย่างจากฟาร์มสัตว์ปีกพันธุ์เพื่อยืนยันผลอีกครั้ง

ง. ชนิดตัวอย่างที่เก็บ ได้แก่ swab ภาดตุ้เกิด กระจายรองภาดตุ้เกิด หรือเปลือกไข่ และมูลสัตว์ปีก หรือ boot swab

(๑.๒) กรณีผู้ประกอบการสุ่มเก็บตัวอย่างจากฟาร์มสัตว์ปีกพันธุ์

ก. เก็บตัวอย่างที่ฟาร์มสัตว์ปีกพันธุ์ ครั้งแรก ๔ สัปดาห์ก่อนไข่ และครั้งที่สอง ๘ สัปดาห์ก่อนปลดสัตว์ปีกพันธุ์

ข. ชนิดตัวอย่างที่เก็บ ได้แก่ มูลสัตว์ปีก หรือ boot swab

ค. ในระหว่างให้ผลผลิตสามารถเก็บตัวอย่างเพิ่มเติมได้ถ้าสงสัย

(๒) สัตว์ปีกไข่

ก. การเก็บที่ฟาร์มสัตว์ปีกไข่ ชนิดตัวอย่างที่เก็บ ได้แก่ มูลสัตว์ปีก หรือ boot swab

ข. เก็บตัวอย่างเมื่อสัตว์ปีกไข่อายุ ๒๔ สัปดาห์ หรือก่อนหลังไม่เกิน ๒ สัปดาห์

(๓) สัตว์ปีกเนื้อ

ก. การเก็บที่ฟาร์มสัตว์ปีกเนื้อ ชนิดตัวอย่างที่เก็บ ได้แก่ มูลสัตว์ปีก หรือ boot swab
ข. เก็บตัวอย่างทุกปี จำนวน ๑๐ เพอร์เซ็นต์ ของฟาร์มสัตว์ปีกเนื้อทั้งหมดที่เลี้ยงมากกว่า ๕,๐๐๐ ตัว อย่างน้อยฟาร์มละ ๑ โรงเรือน ทั้งนี้การเก็บตัวอย่างให้พิจารณาความเสี่ยงของการติดเชื้อ

(๔) การสอบสวนและยืนยันเมื่อพบเชื้อแซลโมเนลลาในสัตว์ปีกพันธุ์และสัตว์ปีกไข่

เมื่อพบเชื้อแซลโมเนลลาในฟาร์มสัตว์ปีกตามข้อ ๑๐ และข้อ ๑๔ เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ต้องดำเนินการเก็บตัวอย่างสัตว์ปีกจากฟาร์มที่ตรวจพบเพื่อเป็นการยืนยันผล ชนิดตัวอย่างที่เก็บ ได้แก่ อวัยวะภายในสัตว์ปีกในฝูงที่ตรวจพบเชื้อแซลโมเนลลา ตามภาคผนวก ก ข้อ ๒ (๑) และ ข้อ ๕ (๑)

หมวด ๒

การวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการและการรายงานผล

ข้อ ๙ การทดสอบตัวอย่างเป็นไปตามวิธี ISO 6579 หรือวิธีอื่น ๆ ที่เทียบเท่า

ข้อ ๑๐ ให้ผู้ประกอบการรวบรวมผลและสรุปผลการตรวจวิเคราะห์ของแต่ละโรงเรือนของฟาร์ม หรือสถานที่ฟักไข่ รวมทั้งจำนวนตัวอย่างที่ตรวจทุกเดือน ส่งให้สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ทราบตามแบบฟอร์มการเก็บตัวอย่างและรายงานการตรวจวิเคราะห์เชื้อแซลโมเนลลาตามภาคผนวก ข

ข้อ ๑๑ สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ ต้องแจ้งผลการตรวจวิเคราะห์ของผู้ประกอบการให้สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ และศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ สำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัย และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ทราบทุกเดือน

ข้อ ๑๒ เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ต้องดำเนินการเก็บตัวอย่างเพื่อตรวจหาเชื้อและตรวจยืนยันเชื้อแซลโมเนลลา ส่งสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ หรือศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ ตามแบบฟอร์มส่งตัวอย่างเพื่อตรวจหาเชื้อแซลโมเนลลาทางห้องปฏิบัติการตามภาคผนวก ค

ข้อ ๑๓ สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ และศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ ต้องส่งผลการตรวจวิเคราะห์เชื้อแซลโมเนลลาที่เก็บตัวอย่างโดยเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ให้สำนักควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ สำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัย สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และผู้ประกอบการ ทราบตามแบบฟอร์มรายงานการตรวจเชื้อแซลโมเนลลาในฟาร์มสัตว์ปีก ตามภาคผนวก ง

ข้อ ๑๔ กรณีตรวจพบเชื้อแซลโมเนลลาดังต่อไปนี้ ให้รายงานตามระเบียบนี้

(๑) สัตว์ปีกพันธุ์และสถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก ได้แก่ คือ Salmonella Enteritidis (SE), Salmonella Typhimurium (ST), Salmonella Hadar, Salmonella Infantis และ Salmonella Virchow

(๒) สัตว์ปีกไข่และสัตว์ปีกเนื้อ ได้แก่ Salmonella Enteritidis (SE) และ Salmonella Typhimurium (ST)

(๓) เมื่อตรวจพบเชื้อแซลโมเนลลาในข้อ ๑๔ (๑) และ (๒) ให้สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ และผู้ประกอบการ แจ้งสำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ ทราบภายใน ๒๔ ชั่วโมง

หมวด ๓

การยืนยันการพบเชื้อแซลโมเนลลา

ข้อ ๑๕ ฟาร์มสัตว์ปีกพันธุ์ เมื่อตัวอย่างที่เก็บพบเชื้อแซลโมเนลลาตามข้อ ๑๔ (๑) ให้ถือว่า สงสัยพบเชื้อแซลโมเนลลาในสัตว์ปีกพันธุ์ ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ แจ้งผลการพบเชื้อแซลโมเนลลาให้สำนักงาน ปศุสัตว์จังหวัดทราบภายใน ๒๔ ชั่วโมง

(๒) เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ดำเนินการสุ่มเก็บตัวอย่างจากฟาร์ม สัตว์ปีกพันธุ์ที่สงสัยพบเชื้อแซลโมเนลลาเฉพาะโรงเรือนที่ตรวจพบ ส่งสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ หรือศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ทันที

(๓) ฟาร์มสัตว์ปีกพันธุ์ที่สงสัยพบเชื้อแซลโมเนลลา ในระหว่างรอผลการตรวจวิเคราะห์ ทางห้องปฏิบัติการ ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๔๙ และฉบับที่แก้ไข เพิ่มเติม

ข้อ ๑๖ สถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก เมื่อตัวอย่างที่เก็บพบเชื้อแซลโมเนลลา ตามข้อ ๑๔ (๑) ให้ถือว่าสงสัยพบเชื้อแซลโมเนลลาในไข่ฟัก ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ แจ้งผลการพบเชื้อแซลโมเนลลาให้สำนักงาน ปศุสัตว์จังหวัดทราบภายใน ๒๔ ชั่วโมง

(๒) เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ดำเนินการสุ่มเก็บตัวอย่างจากโรงฟักที่สงสัยพบเชื้อแซลมอนเนลลาเฉพาะตู้ที่ตรวจพบ และสุ่มเก็บตัวอย่างที่ฟาร์มสัตว์ปีกพันธุ์ที่ส่งไข่ฟักที่สงสัยพบเชื้อแซลมอนเนลลาทันที

(๓) ไข่ฟักที่สงสัยพบเชื้อแซลมอนเนลลา ในระหว่างรอผลการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ ให้คัดแยกไข่ฟักที่สงสัยว่าติดเชื้อแซลมอนเนลลา และให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๔๙ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม

ข้อ ๑๗ ฟาร์มสัตว์ปีกไข่ เมื่อตัวอย่างที่เก็บพบเชื้อแซลมอนเนลลา ตามข้อ ๑๔ (๒) ให้ถือว่าสงสัยพบเชื้อแซลมอนเนลลาในสัตว์ปีกไข่ ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ แจ้งผลการพบเชื้อแซลมอนเนลลาให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดทราบภายใน ๒๔ ชั่วโมง

(๒) เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ดำเนินการสุ่มเก็บตัวอย่างจากฟาร์มสัตว์ปีกไข่ที่สงสัยพบเชื้อแซลมอนเนลลาเฉพาะโรงเรือนที่ตรวจพบ ส่งสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ หรือศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ทันที

(๓) ฟาร์มสัตว์ปีกไข่ที่สงสัยพบเชื้อแซลมอนเนลลา ในระหว่างรอผลการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๔๙ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม

ข้อ ๑๘ กรณีตรวจพบเชื้อแซลมอนเนลลาจากตัวอย่างที่สงสัยตามข้อ ๑๕ ข้อ ๑๖ และข้อ ๑๗ ให้เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดดำเนินการเก็บตัวอย่างสัตว์ปีกจากฟาร์มที่พบเชื้อเพื่อตรวจหาเชื้อแซลมอนเนลลา และหาสารต้านจุลชีพ หรือสารยับยั้งเชื้อแบคทีเรีย โดยสุ่มสัตว์ปีกจากโรงเรือนที่พบเชื้อไม่น้อยกว่า ๕ ตัวต่อโรงเรือนในการเก็บอวัยวะสัตว์ปีก ตามภาคผนวก ก ข้อ ๕ (๑) หากตรวจพบเชื้อแซลมอนเนลลาให้ถือว่าเป็นการยืนยันการพบเชื้อ ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๔๙ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม หากตัวอย่างไม่พบเชื้อให้เฝ้าระวังต่อไป

หมวด ๔

มาตรการควบคุมโรคเมื่อทราบผลยืนยันการตรวจพบเชื้อแซลมอนเนลลา

ข้อ ๑๙ ฟาร์มสัตว์ปีกพันธุ์เมื่อยืนยันผลพบเชื้อแซลมอนเนลลาตามข้อ ๑๔ (๑) ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ทวนสอบไปยังแหล่งที่มาโดยเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และแจ้งการตรวจพบเชื้อไปยังผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

(๒) การเคลื่อนย้ายสัตว์ปีก ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๔๙ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม

(๓) ฟาร์มหรือโรงเรือน ที่พบเชื้อให้ล้างทำความสะอาด แล้วทำลายเชื้อโรคโดยใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรคที่กรมปศุสัตว์กำหนด และพักโรงเรือนอย่างน้อย ๑๔ วัน หรือตามที่กรมปศุสัตว์กำหนด ในระหว่างนั้นให้ทำการสุ่มตรวจหาเชื้อในโรงเรือนจนไม่พบเชื้อแล้ว จึงอนุญาตให้นำสัตว์ปีกเข้าเลี้ยงใหม่ได้

ข้อ ๒๐ สถานที่พักไข่สัตว์ปีกเมื่อยืนยันผลพบเชื้อแซลมอนเนลลาตามข้อ ๑๔ (๑) ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ทวนสอบไปยังแหล่งที่มาโดยเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และแจ้งการตรวจพบเชื้อไปยังผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

(๒) ไข่ฟักชุดที่ตรวจพบเชื้อแซลมอนเนลลา ชุดในระหว่างรอฟักให้นำไปทำลาย หรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์โดยผ่านกระบวนการที่สามารถทำลายเชื้อได้

(๓) ไข่ฟักชุดที่ตรวจพบเชื้อแซลมอนเนลลา ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๔๙ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม

(๔) ตู้ฟัก ตู้เกิด อุปกรณ์ที่สัมผัสกับไข่ฟักที่ตรวจพบเชื้อแซลมอนเนลลาให้ดำเนินการทำความสะอาด และทำการฆ่าเชื้อ

ข้อ ๒๑ ฟาร์มสัตว์ปีกไข่เมื่อยืนยันผลพบเชื้อแซลมอนเนลลาตามข้อ ๑๔ (๒) ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ทวนสอบไปยังแหล่งที่มาโดยเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และแจ้งการตรวจพบเชื้อไปยังผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

(๒) การเคลื่อนย้ายสัตว์ปีก ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๔๙ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม

(๓) ไข่สัตว์ปีกจากโรงเรือนที่พบเชื้อแซลมอนเนลลา ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๔๙ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม

(๔) ฟาร์มหรือโรงเรือน ที่พบเชื้อให้ล้างทำความสะอาด แล้วทำลายเชื้อโรคโดยใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรคที่กรมปศุสัตว์กำหนด และพักโรงเรือนอย่างน้อย ๑๔ วัน หรือตามที่กรมปศุสัตว์กำหนด ในระหว่างนั้นให้ทำการสุ่มตรวจหาเชื้อในโรงเรือนจนไม่พบเชื้อแล้ว จึงอนุญาตให้นำสัตว์ปีกเข้าเลี้ยงใหม่ได้

ข้อ ๒๒ ฟาร์มสัตว์ปีกเนื้อเมื่อผลพบเชื้อแซลโมเนลลาตามข้อ ๑๔ (๒) ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ทวนสอบไปยังแหล่งที่มาโดยเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และแจ้งการตรวจพบเชื้อไปยังผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

(๒) การเคลื่อนย้ายสัตว์ปีก ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๔๙ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม

(๓) ฟาร์มหรือโรงเรือนที่พบเชื้อให้ล้างทำความสะอาดแล้วทำลายเชื้อโรคโดยใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรคที่กรมปศุสัตว์กำหนด และพักโรงเรือนอย่างน้อย ๑๔ วัน หรือตามที่กรมปศุสัตว์กำหนด ในระหว่างนั้นให้ทำการสุ่มตรวจหาเชื้อในโรงเรือนจนไม่พบเชื้อแล้ว จึงอนุญาตให้นำสัตว์ปีกเข้าเลี้ยงใหม่ได้

(๔) ลูกสัตว์ปีกที่จะนำเข้าเลี้ยงใหม่จะต้องมาจากฟาร์มผู้พ่อแม่พันธุ์ที่ตรวจสอบแล้วว่าไม่มีเชื้อแซลโมเนลลา

ข้อ ๒๓ การทำลายสัตว์ปีกและซากสัตว์ปีก ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๔๙ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม

ข้อ ๒๔ สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ ประสานกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ในการดำเนินงานสอบสวนทางระบาดวิทยา และการทวนสอบย้อนกลับหาสาเหตุ และแหล่งกำเนิดของเชื้อเพื่อป้องกัน ควบคุม และกำจัดโรค

ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

ฉวีวรรณ วิริยะภาค

รองอธิบดี รักษาราชการแทน

อธิบดีกรมปศุสัตว์

ภาคผนวก ก วิธีการเก็บตัวอย่าง

วิธีการเก็บตัวอย่างเพื่อส่งตรวจทางจุลชีววิทยาที่ดีและถูกต้องนั้น มีหลักสำคัญคือต้องให้ได้ตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของสิ่งที่ต้องการตรวจ และสามารถรักษาสภาพทางด้านจุลชีววิทยาของตัวอย่างไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพเดิม ทั้งในขณะเก็บ และขนส่งตัวอย่างไปยังห้องปฏิบัติการที่ทำการตรวจ ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเก็บตัวอย่างทุกคน ต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อหลีกเลี่ยงการทำให้ตัวอย่างปนเปื้อนด้วยเชื้อจุลินทรีย์ และป้องกันไม่ให้เชื้อจุลินทรีย์ซึ่งอยู่ในตัวอย่างมีการเจริญเพิ่มขึ้น หรือตายลงขณะทำการขนส่งไปยังห้องปฏิบัติการที่ทำการตรวจ (ICMSF 1986)

ข้อ ๑ อุปกรณ์การเก็บตัวอย่าง

- (๑) ถุงใส่ตัวอย่างชนิดหนาซึ่งฆ่าเชื้อแล้ว ขนาดประมาณ ๕ นิ้ว x ๗ นิ้ว (กว้าง x ยาว) สำหรับตัวอย่างมูลสัตว์ และขนาด ๒๐ นิ้ว x ๓๐ นิ้ว สำหรับตัวอย่างชนิดอื่น หรือขนาดที่เหมาะสม
- (๒) ปากคีบตัวอย่างที่ฆ่าเชื้อแล้ว
- (๓) กรรไกรตัดเนื้อเยื่อ และกรรไกรตัดกระดูกที่ฆ่าเชื้อ
- (๔) ถาดไข่ที่ใหม่ และสะอาด
- (๕) ตะกร้าใส่ถุงที่บรรจุตัวอย่าง
- (๖) ตะเกียงแอลกอฮอล์
- (๗) สำลีแอลกอฮอล์
- (๘) น้ำยาฆ่าเชื้อสำหรับแช่เครื่องมือผ่าซาก
- (๙) ปากกาทันน้ำสำหรับเขียนถุงตัวอย่าง
- (๑๐) หนัวยางสำหรับมัดถุงตัวอย่าง
- (๑๑) ซ้อนสแตนเลสที่ฆ่าเชื้อแล้ว
- (๑๒) เล็อกาว์และหน้ากากปิดปาก จมูก
- (๑๓) สำลีพันปลายไม้สำหรับ cloacal swab
- (๑๔) รองเท้าบูท และอุปกรณ์สวมทับสำหรับรองเท้าบูท
- (๑๕) ผ้าดิบ หรือผ้าที่ซึบน้ำได้ ขนาด ๒๐x๔๐ ตารางเซนติเมตร
- (๑๖) อาหารเลี้ยงเชื้อ หรือ transport media
- (๑๗) ก้านสำลีที่ฆ่าเชื้อแล้ว
- (๑๘) ice pack หรือน้ำแข็งที่บรรจุในถุงพลาสติกชนิดเย็น
- (๑๙) แผ่นกระดาษเจาะช่อง ขนาด ๔x๔ ตารางเซนติเมตรที่ฆ่าเชื้อแล้ว
- (๒๐) สารละลาย neutralizing buffer (N-buffer)
- (๒๑) เชือกสำหรับผูก ยาวประมาณ ๑.๕ เมตร

(๒๒) สารละลาย sodium chloride ๐.๘ หรือ ๐.๘๕ เปอร์เซ็นต์ สารละลาย peptone ๐.๑ เปอร์เซ็นต์ ใน deionized water หรือ sterile water

(๒๓) สติ๊กเกอร์ หรือกระดาษกา

ข้อ ๒ จำนวนตัวอย่างที่เก็บ

(๑) อวัยวะภายใน เก็บจำนวนไม่น้อยกว่า ๕ ตัว ต่อโรงเรือน รวมเป็น ๑ ตัวอย่าง

(๒) มูลสัตว์ปีก เก็บจำนวน ๓๐๐ กองต่อโรงเรือน หรือตามตาราง การสุ่มเก็บตัวอย่างมูลสัตว์ปีก รวมเป็น ๒ ตัวอย่าง ในกรณีเลี้ยงสัตว์ปีกในกรงและเก็บตัวอย่างจากสายพานรองรับมูล อุปกรณ์ กวาดมูลหรือหลุมรองรับมูล ให้เก็บตัวอย่างละ ๑๕๐ กรัม จำนวน ๒ ตัวอย่าง แทนได้

(๓) boot swab และ dust swab จำนวนตัวอย่างที่เก็บ ดังนี้

๑. สัตว์ปีกพันธุ์

๑.๑ เก็บ boot swab ๕ คู่ (๑ คู่ เดินครอบคลุม ๒๐% ของพื้นที่โรงเรือน) รวมเป็น ๒ ตัวอย่าง หรือ

๑.๒ เก็บ boot swab อย่างน้อย ๑ คู่ (เดินครอบคลุมทั่วโรงเรือน) และเก็บ dust sample (fabric swab) จากพื้นผิว ที่มีฝุ่นทั่วโรงเรือน พื้นที่อย่างน้อย ๙๐๐ ตารางเซนติเมตร (๑ ตารางฟุต) อีก ๑ ตัวอย่าง และให้ตรวจแยกกัน

๒. สัตว์ปีกไข่

๒.๑ กรณีเลี้ยงในกรงตับ เก็บมูลสัตว์ปีก อย่างน้อย ๒ ตัวอย่าง ตัวอย่างละ ๑๕๐ กรัม โดยเก็บจาก ๒๐ จุด จากรางใต้กรงตับ รวม ๒ ตัวอย่าง เป็น ๑ ตัวอย่าง

๒.๒ กรณีเลี้ยงปล่อยพื้น เก็บ boot swab อย่างน้อย ๒ คู่ รวมเป็น ๑ ตัวอย่าง

๓. สัตว์ปีกเนื้อ

๓.๑ เก็บ boot swab อย่างน้อย ๒ คู่ (๑ คู่ เดินครอบคลุม ๕๐ % ของพื้นที่โรงเรือน) รวมเป็น ๑ ตัวอย่าง หรือ

๓.๒ เก็บ boot swab ๑ คู่ (เดินครอบคลุมทั่วโรงเรือน) และ dust sample อีก ๑ ตัวอย่าง โดยเก็บจากพื้นผิวบริเวณต่าง ๆ ของโรงเรือนที่มีฝุ่น โดยจะแยกตรวจหรือรวมกันเป็น ๑ ตัวอย่าง ก็ได้

(๔) เปลือกไข่ เก็บจำนวน ๑๐ กรัมต่อถาดเกิด โดยสุ่มเก็บจากตู้เกิดต่าง ๆ รวม ๒๕ ถาดต่อโรงเรือนรวมเป็น ๑ ตัวอย่าง

(๕) กระดาษรองถาดตู้เกิด เก็บจำนวน ๕ ถาดต่อโรงเรือน รวมเป็น ๑ ตัวอย่าง ถ้าฟักไข่หลายตู้ เก็บตัวอย่างทุกตู้รวมกันเป็น ๑ ตัวอย่าง

(๖) drag swab จำนวนตัวอย่างที่เก็บ ดังนี้

๑. สัตว์ปีกพันธุ์ เก็บ ๔ drag swab ต่อ พื้นที่เลี้ยงสัตว์

๒. สัตว์ปีกไข่ เก็บ ๒ drag swab ต่อ พื้นที่เลี้ยงสัตว์ หรือต่อแถวของกรง

/๓. สัตว์ปีกเนื้อ...

๓. สัตว์ปีกเนื้อ เก็บ ๑ – ๒ drag swab ต่อพื้นที่เลี้ยงสัตว์

(๗) cloacal swab เก็บจำนวน ๓๐๐ ตัว หรือตามตารางการสุ่มเก็บตัวอย่างมูลสัตว์ปีก รวมเป็น ๒ ตัวอย่าง

(๘) swab ภาดตุ้เกิด เก็บจำนวน ๕ ภาดต่อโรงเรือน รวมเป็น ๑ ตัวอย่าง แต่ถ้ามีหลายตู้ฟักให้ swab ทุกตู้ แล้วรวมกันเป็น ๑ ตัวอย่าง

ตารางการสุ่มเก็บตัวอย่างมูลสัตว์ปีก

จำนวนสัตว์ปีก(ตัว)/โรงเรือน	จำนวนกองมูลสัตว์ปีก (กอง)/โรงเรือน
๒๕๐-๓๔๙	๒๐๐
๓๕๐-๔๔๙	๒๒๐
๔๕๐-๗๙๙	๒๕๐
๘๐๐-๙๙๙	๒๖๐
๑๐๐๐ หรือมากกว่า	๓๐๐

ข้อ ๓ รายละเอียดตัวอย่าง

(๑) ระบุรายละเอียดของตัวอย่าง swab ภาดตุ้เกิด กระดาษรองภาดตุ้เกิด หรือเปลือกไข่ ดังนี้ ลำดับตัวอย่างที่.....

ชนิดตัวอย่าง.....

ชื่อโรงฟัก.....หมายเลขตู้ฟัก.....

ไข่ฟักจากฟาร์ม.....โรงเรือน.....

ผู้เก็บตัวอย่าง.....

วันที่เก็บตัวอย่าง.....

(๒) ระบุรายละเอียดของตัวอย่างมูลสัตว์ปีก boot swab, drag swab หรือ cloacal swab ดังนี้ ลำดับตัวอย่างที่.....

ชนิดตัวอย่าง.....

วิธีการเก็บตัวอย่าง.....

ชื่อฟาร์ม.....โรงเรือน.....

อายุสัตว์ปีก.....

ผู้เก็บตัวอย่าง.....

วันที่เก็บตัวอย่าง.....

ข้อ ๔ การฆ่าเชื้อวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บตัวอย่าง

วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเก็บตัวอย่างและสัมผัสกับตัวอย่าง ต้องทำการฆ่าเชื้อก่อนนำไปใช้ โดยอาจเลือกใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งต่อไปนี้ (ICMSF 1986)

(๑) นึ่งด้วยตู้อบไอน้ำแรงดัน (autoclave) ที่อุณหภูมิ ๑๒๑ องศาเซลเซียส นาน ๑๕ นาที

(๒) ฆ่าเชื้อด้วยตู้อบความร้อนแบบแห้ง (oven) ที่อุณหภูมิ ๑๗๐ องศาเซลเซียส เป็นเวลาอย่างน้อย ๑ ชั่วโมง

(๓) นึ่งด้วยไอน้ำที่อุณหภูมิ ๑๐๐ องศาเซลเซียส นาน ๑ ชั่วโมง

(๔) แช่ในแอลกอฮอล์ ๙๕ เปอร์เซ็นต์ นาน ๓ วินาที แล้วใช้ไฟเผาแอลกอฮอล์ที่เหลือติดที่อุปกรณ์

(๕) แช่ในน้ำยาคลอรีน (hypochlorite solution) ซึ่งมีคลอรีนอิสระ เข้มข้น ๕๐ ส่วนในล้านส่วน (พีพีเอ็ม)

(๖) สำหรับถุงพลาสติกใส่ตัวอย่าง กรรมวิธีการผลิตถุงได้ผ่านความร้อน ซึ่งสามารถทำลายเชื้อจุลินทรีย์แล้ว ดังนั้นถ้าเก็บรักษาถุงดังกล่าวในสภาพมิดชิด ป้องกันไม่ให้มีจุลินทรีย์ปนเปื้อนได้ ก็สามารถนำมาใช้ได้ทันที โดยไม่ต้องฆ่าเชื้อซ้ำ

ข้อ ๕ ขั้นตอนการเก็บตัวอย่าง

(๑) วิธีการเก็บอวัยวะ เช่น หัวใจ ตับ ม้าม รังไข่ ลำไส้

ก. เตรียมเครื่องมือที่ผ่านการฆ่าเชื้อตามภาคผนวก ก ข้อ ๔ และโต๊ะสำหรับผ่าซากสัตว์ปีก

ข. สวมเสื้อกาวน์ หมวก ถุงมือ และหน้ากากปิดปาก จมูก

ค. จุ่มซากสัตว์ปีกลงในถังน้ำ หรือล้างด้วยน้ำก็อกให้ทั่ว เพื่อป้องกันขน หรือฝุ่นจากขนฟุ้งกระจาย ขณะทำการผ่าซาก

ง. ใช้กรรไกรตัดเปิดบริเวณขาหนีบ และข้อสะโพกทั้งสองข้าง เพื่อกางขาออก

จ. ใช้กรรไกรเปิดหนังตั้งแต่บริเวณลำคอผ่านบริเวณช่องอก กระเพาะพัก (ระวังอย่าให้กระเพาะพักฉีกขาด) จนถึงบริเวณช่องท้อง

ฉ. ใช้กรรไกรตัดกระดูก ตัดเปิดด้านข้างลำตัวบริเวณกระดูกซี่โครง ถึงกระดูกสะบักทั้งสองข้าง เพื่อตัดกระดูกออก ออกมา

ช. ตัดเก็บตัวอย่าง หัวใจ ตับ ม้าม (ควรระวังอย่าให้ถุงน้ำดีเสียหาย) รวมใส่ในถุงพลาสติกที่สะอาด

ซ. ใช้กรรไกรตัดส่วนของหลอดอาหารบริเวณเหนือกระเพาะแท้ แล้วยกกระเพาะทางเดินอาหารทั้งหมดออก ตัดเก็บรังไข่ ใส่ในถุงพลาสติกที่สะอาด

ฎ. ตัดเก็บส่วนของลำไส้ทั้งหมด ใส่ในถุงพลาสติกที่สะอาด

(๒) วิธีการเก็บตัวอย่างมูลสัตว์ปีก

ก. กรณีที่มีสัตว์ปีกในโรงเรือนมากกว่า ๑,๐๐๐ ตัว ใช้ช้อนที่ฆ่าเชื้อแล้วตักตัวอย่างมูลสัตว์ปีกจากจุดต่าง ๆ ในโรงเรือนสัตว์ปีก จำนวน ๓๐๐ จุด ๆ ละอย่างน้อย ๑ กรัม แล้วใส่ในถุงเดียวกัน รวมเป็น ๒ ตัวอย่าง

ข. กรณีที่มีสัตว์ปีกในโรงเรือนน้อยกว่า ๑,๐๐๐ ตัว จำนวนตัวอย่างที่เก็บต้องสัมพันธ์กับจำนวนสัตว์ปีก ตามภาคผนวก ก ข้อ ๒

ค. ในกรณีเลี้ยงสัตว์ปีกในโรงเรือนสามารถเก็บตัวอย่างจากมูลสัตว์ปีกที่รวมกันบนสายพานรองรับมูล อุปกรณ์กวาดมูล หรือหลุมรองรับมูล ตามแต่ชนิดของโรงเรือน โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑) กรณีเก็บจากสายพานรองรับมูล หรืออุปกรณ์กวาดมูล ให้เดินเครื่องในวันที่จะเก็บตัวอย่างก่อนการเก็บตัวอย่าง จากนั้นเก็บตัวอย่างจากปลายสายพาน หรือบนอุปกรณ์กวาดมูลที่มีมูลรวมกันอยู่ โดยเก็บจากทุกชั้นในโรงเรือนชั้นละเท่า ๆ กัน รวมกันให้ได้น้ำหนัก ๑๕๐ กรัม ต่อ ๑ ตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด ๒ ตัวอย่าง

๒) กรณีเก็บจากหลุมรองรับมูล ให้เก็บตัวอย่างจากมูลสัตว์ปีกในหลุมรองรับมูลได้กรงจากบริเวณต่าง ๆ ๖๐ จุด จุดละเท่า ๆ กัน รวมกันให้ได้น้ำหนัก ๑๕๐ กรัม ต่อ ๑ ตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด ๒ ตัวอย่าง

ง. ตัวอย่างที่เก็บในโรงเรือนเดียวกัน ใช้ช้อนเดียวกันได้

จ. ใช้หนังสือรัดปากถุงตัวอย่างให้แน่น

ฉ. ระบุรายละเอียดของตัวอย่างติดไว้ข้างถุง ตามภาคผนวก ก ข้อ ๓

ช. ใส่ถุงตัวอย่างลงในถุงซ้อนอีกชั้นหนึ่งและรัดปากถุงด้วยหนังสือ

(๓) วิธีการเก็บตัวอย่างจาก boot swab

ก. สวมอุปกรณ์ เช่น tube gauze sock หรือถุงเท้าที่เหมาะสมกับการเก็บตัวอย่างที่รองเท้าบูท แล้วทำให้เปียก ด้วยสารละลาย sodium chloride ๐.๘ หรือ ๐.๘๕ เปอร์เซ็นต์ สารละลาย peptone ๐.๑ เปอร์เซ็นต์ ใน deionized water หรือ sterile water

ข. เดินให้ทั่วโรงเรือน เพื่อให้สัมผัสกับมูลสัตว์ปีกอย่างทั่วถึง ตามที่ระบุไว้ในข้อ ๒ (๓. boot swab และ dust sample)

ค. นำ swab ใส่ในถุงตัวอย่าง

ง. ใช้หนังสือรัดปากถุงตัวอย่างให้แน่น

จ. ระบุรายละเอียดของตัวอย่างติดไว้ข้างถุง ตามภาคผนวก ก ข้อ ๓

ฉ. ใส่ถุงตัวอย่างลงในถุงซ้อนอีกชั้นหนึ่งรัดปากถุงด้วยหนังสือ

(๔) วิธีการเก็บตัวอย่างเปลือกไข่

ก. ฆ่าเชื้อที่มือด้วยแอลกอฮอล์และสวมถุงมืออย่างที่ฆ่าเชื้อแล้ว

ข. เปิดถุงสำหรับใส่ตัวอย่างไว้

ค. นำถุงตัวอย่างอีกใบหนึ่งมาสวมเป็นถุงมือ โดยกลับด้านในของถุงซึ่งสะอาด ปราศจากเชื้อ ออกมาเป็นด้านนอก หยิบเปลือกไข่ ๑๐ กรัมต่อถาด ถ้าไข่ฟักจากโรงเรือนเดียวกันมีหลายถาดหรือตู้ฟักให้สุ่ม เก็บเปลือกไข่จากถาดหรือตู้ฟักมาผสมกัน แล้วบีบหรือบดคลุกให้เข้ากัน สุ่มเก็บ ๒๕ กรัม รวมเป็น ๑ ตัวอย่าง

ง. ใช้หนังยางรัดปากถุงตัวอย่างให้แน่น

จ. ระบุรายละเอียดของตัวอย่างติดไว้ที่ข้างถุง ตามภาคผนวก ก ข้อ ๓

ฉ. ใส่ถุงตัวอย่างลงในถุงซ้อนอีกชั้นหนึ่งและรัดปากถุงด้วยหนังยาง

(๕) วิธีการเก็บตัวอย่างกระดาดรองถาดตู้เกิด

ก. ซ้ำเชื้อที่มือด้วยแอลกอฮอล์และสวมถุงมืออย่างที่ซ้ำเชื้อแล้ว

ข. ใช้ก้านสำลิจุ่มในอาหารเลี้ยงเชื้อ หรือ transport media และนำไปกลิ้งที่กระดาดรองถาด

ตู้เกิด

ค. เปิดฝาหลอดทดสอบที่มีอาหารเลี้ยงเชื้อ หรือ transport media จุ่มก้านสำลิจุ่มที่ swab เสร็จแล้ว ลงในหลอด ใช้ ๑ หลอดต่อตัวอย่าง และหักปลายก้านสำลิจุ่มบริเวณที่มีมือจับทิ้ง เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อโรค จากมือเสร็จแล้ว ปิดฝาหลอดให้สนิท ระวังอย่าให้มือสัมผัสปากหลอด

ง. บรรจุหลอดทดสอบที่มีตัวอย่าง swab ใส่ถุงพลาสติกอีกชั้นหนึ่ง และมัดปากถุงให้แน่น

จ. ระบุรายละเอียดของตัวอย่างติดที่ข้างถุง ตามภาคผนวก ก ข้อ ๓

ฉ. ใส่ถุงตัวอย่างลงในถุงซ้อนอีกชั้นหนึ่งและรัดปากถุงด้วยหนังยาง

(๖) วิธีการเก็บตัวอย่าง drag swab

ก. ขั้นตอนการเตรียมอุปกรณ์

๑) พับผ้าเป็น ๒ ชั้น เจาะรูตรงกลางด้านที่พับห่างจากขอบ ๑ เซนติเมตร ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๕ มิลลิเมตร

๒) ร้อยปลายด้านหนึ่งของเชือกตรึงที่เจาะ ผูกให้แน่น

๓) ใส่แผ่นผ้าลงในถุงพลาสติก แฉให้เป็นแผ่นแบนราบไปกับถุง

๔) ใส่ ๑๐ มิลลิเมตร neutralizing buffer ให้เปียกทั่วแผ่นผ้า

๕) ปิดปากถุง โดยพับปากถุงทบกัน ๒ ชั้น และปล่อยให้คลายเชือกไว้นอกถุงประมาณ ๑ ฟุต

ปิดปากถุงด้วยเทปกาวทนความร้อน

๖) นำไปฆ่าเชื้อด้วย autoclave ที่อุณหภูมิ ๑๒๑ องศาเซลเซียส นาน ๑๕ นาที

๗) นำไปบรรจุซ้อนในถุงพลาสติกใหม่อีกชั้น ปิดปากถุงให้แน่น

๘) เก็บรักษาไว้ใน freezer รอใช้งาน

ข. ขั้นตอนการเก็บตัวอย่าง

๑) นำอุปกรณ์ออกมาทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้อง ให้ละลายก่อนนำไปใช้

๒) ใช้ปากคีบ นำเอาอุปกรณ์ออกจากถุง ถุงที่ใช้แล้วอาจปิดแล้วนำมาใส่ตัวอย่างเพื่อส่งตรวจได้

๓) จับปลายเชือกลากผ้าให้ทั่วพื้นที่ที่มีวัสดุรองพื้น ใช้เวลาประมาณ ๑๕ นาที โดยลากอย่างช้า ๆ ให้ทั่ว

๔) นำผ้าใส่คืนกลับถุง โดยตัดเชือกส่วนเกินออก ใส่ลงในถุงพลาสติกอีกชั้นหนึ่ง

๕) ระบายละเอียดในใบส่งตัวอย่าง ตามภาคผนวก ก ข้อ ๓

๖) ใส่ถุงตัวอย่างลงในถุงชั้นอีกชั้นหนึ่งและรัดปากถุงด้วยหนังยาง

(๗) วิธีการเก็บตัวอย่าง cloacal swab

ก. ใช้สติ๊กเกอร์หรือกระดาษขาว เขียนรายละเอียดปิดข้างหลอดทดสอบ ระบุชื่อฟาร์ม ชนิดสัตว์โรงเรือน และวันที่ swab

ข. ฆ่าเชื้อที่มือด้วยแอลกอฮอล์หรือสวมถุงมืออย่างที่ฆ่าเชื้อแล้ว

ค. นำถุงพลาสติก ๒ ถุงมาซ้อนกัน ใส่ป้ายแสดงที่มาของตัวอย่างในระหว่างชั้นของถุงพลาสติก

ง. สุ่ม swab ใกล้เคียงหน้า กลาง และท้ายเล้า ก้านสำลี ๑ ก้านใช้ swab สัตว์ปีก ๑ ตัว

จ. ใช้ก้านสำลีสอดเข้า cloaca ของสัตว์ปีก ให้มุลติดก้านสำลีออกมาด้วย

ฉ. เปิดฝาหลอดทดลองที่มีอาหารเลี้ยงเชื้อ จุ่มก้านสำลีที่ swab เสร็จแล้วลงในหลอดใช้ ๑ หลอดต่อตัวอย่าง และตัดก้านสำลีบริเวณที่มือจับทิ้งออกไปโดยใช้กรรไกรฆ่าเชื้อ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อโรคจากมือ เสร็จแล้วปิดฝาหลอดให้สนิท ระวังอย่าให้มือสัมผัสปากหลอด

ช. บรรจุหลอดตัวอย่าง นำใส่ถุงพลาสติก ๒ ชั้น และมัดปากถุงให้แน่น

ซ. ระบายละเอียดในใบส่งตัวอย่างตามภาคผนวก ก ข้อ ๓

ฎ. ใส่ถุงตัวอย่างลงในถุงชั้นอีกชั้นหนึ่งและรัดปากถุงด้วยหนังยาง

(๘) วิธีการเก็บตัวอย่าง swab ภาดตุ้เกิด

ก. ใช้สติ๊กเกอร์หรือกระดาษขาวสำหรับเขียนรายละเอียดปิดข้างหลอดทดสอบ ระบุ โรงพัก ชนิดสัตว์ และวันที่ swab

ข. ฆ่าเชื้อที่มือด้วยแอลกอฮอล์หรือสวมถุงมืออย่างที่ฆ่าเชื้อแล้ว

ค. กำหนดการ swab ภาดตุ้เกิด จำนวน ๕ ภาด ต่ออาหารเลี้ยงเชื้อ ๑ หลอด

ง. ใช้แผ่นกระดาษทาบกับพื้นผิวที่จะ swab ให้ช่องสี่เหลี่ยมตรงกับจุดที่จะ swab

จ. ใช้ก้านสำลีจุ่มในอาหารเลี้ยงเชื้อชนิดน้ำ และนำไปกลิ้งบนช่องสี่เหลี่ยมของกระดาษให้ทั่ว

เต็มช่อง

ฉ. เปิดฝาหลอดทดสอบที่มีอาหารเลี้ยงเชื้อ จุ่มก้านสำลีที่ swab เสร็จแล้ว ลงในหลอดและหักปลายก้านสำลีบริเวณที่มือจับทิ้ง เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อโรคจากมือ เสร็จแล้ว ปิดฝาหลอดให้สนิท ระวังอย่าให้มือสัมผัสปากหลอด

ช. ใช้กระดาษแผ่นเดิมทาบนภาດตุ้เกิดภาດใหม่ที่จะ swab ทำซ้ำเหมือนข้อ ๕-๖ ใส่ในหลอดเดียวกันจนครบ ๕ ก้าน

ซ. บรรจุหลอดทดสอบที่มีอาหารเลี้ยงเชื้อในกล่องพลาสติก นำใส่ถุงพลาสติกอีกชั้นหนึ่ง และมัดปากถุงให้แน่น

ฎ. ระบุรายละเอียดในใบส่งตัวอย่าง ตามภาคผนวก ก. ข้อ ๓

ฏ. ใส่ถุงตัวอย่างลงในถุงซ้อนอีกชั้นหนึ่งและรัดปากถุงด้วยหนังยาง

(๙) วิธีการเก็บ dust sample ดังนี้

ก. ล้างมือให้สะอาดด้วยสบู่หรือเช็ดด้วยสำลีที่ชุบ ๗๐% แอลกอฮอล์

ข. แกะถุงอุปกรณ์เก็บตัวอย่าง ดึงปลายเชือกออกจากถุงแล้วสะบัดเล็กน้อย เพื่อให้ผ้าก๊อชคลี่ออก

ค. นำผ้าก๊อชที่แกะแล้วมาวางไว้บนฝ่ามือ เพื่อทำการป้ายลงไปบนพื้นผิวโรงเรือน (ที่เห็นที่สะสมฝุ่น) เช่น ผนังโรงเรือน หรือป้ายลงบนอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น กรงไข่ อุปกรณ์ให้น้ำ อุปกรณ์ให้อาหาร

ง. หย่อนผ้าก๊อชที่ป้ายพื้นผิวบริเวณที่ต้องการตรวจสอบแล้วลงในถุงพลาสติกใบเดิม โดยปล่อยให้ปลายเชือกไถนออกถุงประมาณ ๖ นิ้ว แล้วมัดปากถุงด้วยปลายเชือกนั้น

จ. ระบุรายละเอียดตัวอย่างที่ข้างถุงพลาสติก

ฉ. เขียนใบส่งตัวอย่าง พร้อมระบุรายการที่ต้องการตรวจ

ข้อ ๖ การขนส่งตัวอย่างไปยังห้องปฏิบัติการ (ICMSF 1986)

(๑) เขียนใบส่งตัวอย่างให้มีรายละเอียดเช่นเดียวกับรายละเอียดซึ่งติดที่ข้างถุงตัวอย่างลงในแบบฟอร์ม

(๒) นำถุงตัวอย่างทั้งหมดใส่รวมในถุงเดียวกัน แล้วรัดด้วยหนังยางให้แน่น

ใส่ตัวอย่างดังกล่าวลงในภาชนะบรรจุ ซึ่งสามารถรักษาความเย็นและมีน้ำแข็งหรือ ice pack รองกั้นภาชนะไว้แล้วใส่น้ำแข็งในปริมาณมากเพียงพอลงในกล่องอีก เพื่อให้สามารถรักษาอุณหภูมิของตัวอย่างให้อยู่ระหว่าง ๐-๘ องศาเซลเซียส ได้จนตัวอย่างถึงห้องปฏิบัติการ ห้ามนำตัวอย่างไปแช่แข็งโดยเด็ดขาด

(๓) นำตัวอย่างพร้อมใบส่งตัวอย่างไปส่งที่กลุ่มแบคทีเรียและเชื้อรา สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ หรือห้องปฏิบัติการด้านแบคทีเรียและเชื้อราของศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ ตามเขตการรับผิดชอบของภาคต่าง ๆ โดยเร็วที่สุด ภายใน ๒๔ ชั่วโมง หลังจากทำการเก็บตัวอย่าง

เอกสารอ้างอิง

ICMSF. 1986. Microorganisms in Food : 2 Sampling for Microbiological Principles Specific Applications. University of Toronto Press, Buffalo, NY.

ISO 6579 : 2002 Microbiology of Food and Animal Feeding stuff- horizontal method for the Detection of *Salmonella* spp. 4th edition. Switzerland : International Organization for Standardization.

OIE . 2005. Terrestrial Animal Health Code. 14th edition. Office International des Epizooties. Paris.

Commission Regulation (EC) No. 646/2007 of 12 June 2007 Implementing Regulation (EC) No 2160/2003 of the European Parliament and of the Council as regards a Community target for the reduction of the prevalence of *Salmonella* Enteritidis and *Salmonella* Typhimurium in broilers and repealing Regulation (EC) No 1091/2005.

Commission Regulation (EC) No. 1168/2006 of 31 July 2006 Implementing Regulation (EC) No 2160/2003 as regards a Community target for the reduction of the prevalence of certain salmonella serotypes in laying hens of *Gallus gallus* and amending Regulation (EC) No 1003/2005.

Commission Regulation (EC) No. 1003/2005 of 30 June 2005 Implementing Regulation (EC) No 2160/2003 as regards a Community target for the reduction of the prevalence of certain salmonella serotypes in breeding flocks of *Gallus gallus* and amending Regulation (EC) No 1003/2005.

Directive 2003/99/EC of The European Paliament and of The Council of 17 November 2003 on the monitoring of zoonoses and zoonotic agents, amending Council Decision 90/424/EEC and repealing Council Directive 92/117/EEC.

Regulation (EC) No.2160/2003 of The European Paliament and of The Council of 17 November 2003 on the control of salmonella and other specified

ภาคผนวก ข. แบบฟอร์มการเก็บตัวอย่างและรายงานการตรวจวิเคราะห์เชื้อแซลโมเนลลาโดยผู้ประกอบการ

- สัตว์ปีกพันธุ์ สถานที่ฟักไข่สัตว์ปีก
 สัตว์ปีกไข่ สัตว์ปีกเนื้อ

รายงานการตรวจวิเคราะห์เชื้อแซลโมเนลลา (Salmonella monitoring programme) ในฟาร์มสัตว์ปีก/สถานที่ฟักไข่

เลขทะเบียนฟาร์ม/สถานที่ฟักไข่.....บริษัท.....ประจำเดือน.....

ตรวจโดยห้องปฏิบัติการของ.....

ลำดับที่	วันที่เก็บตัวอย่าง	รายละเอียดตัวอย่าง					ชื่อฟาร์ม/โรงเรียน	หมายเลขตู้ฟัก	อายุสัตว์ปีก	จำนวนสัตว์ปีก ในฟาร์ม/ โรงเรียน	ผลการตรวจวิเคราะห์			หมายเหตุ
		มูล สัตว์ปีก	boot swab	swab ถาดตู้เกิด	เปลือกไข่	อื่นๆ (ระบุ)					SE	ST	Sal.spp.	

สถานที่เก็บตัวอย่าง เลขที่.....หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทร.....

ชนิดสัตว์ปีก ไก่ เป็ด อื่นๆ..... ตัวอย่างที่ส่งตรวจ รวม.....ตัวอย่าง

พบเชื้อ SE.....ตัวอย่าง พบเชื้อ STตัวอย่าง พบเชื้อ Sal.sppตัวอย่าง ไม่พบเชื้อตัวอย่าง

(.....)

- ผลสรุปการตรวจวิเคราะห์ รวบรวมส่งภายในวันที่ 10 ของเดือนถัดไป

- จัดส่งที่สำนักรควบคุมป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์

ผู้รายงาน

วันที่...../...../.....

